

Kronik venöz yetmezlikli hastalarda Türkçe Aberdeen Variköz Ven Anketi sorgulamasının geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmesi

Evaluation of the validity and reliability of the Turkish Aberdeen Varicose Vein Questionnaire in patients with chronic venous insufficiency

Birol Yamak¹, Elif Dökünlü², Dilek Yamak², Aida Habibzadeh³, Yavuz Yakut²

¹Medical Park Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Bölümü, Gaziantep, Türkiye

²Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Fizyoterapi Bölümü, Gaziantep, Türkiye

³Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Amaç: Alt ekstremitelerde venöz hastalığı olanlarda yaşam kalitesini ölçmek için Türkçeye çevrilmiş Aberdeen Variköz Ven Anketi'nin (AVVA) güvenilirliği ve geçerliği değerlendirildi.

Hastalar ve Yöntemler: Türk AVVA variköz damarlarla ilgili 13 sorudan oluşmaktadır. Bacakta venöz hastalığı olan 50 hastada (18 erkek, 32 kadın; ort. yaş 31.2±7.8 yıl; dağılım 20-50 yıl) Türkçe AVVA'nın fizibilite, güvenilirlik ve geçerliği değerlendirildi. Türkçe AVVA'nın testi ve tekrar testi 5 ila 7 gün aralıklarla yapıldı. Anketin test, tekrar test güvenilirliği Kappa istatistiği ile belirlendi. Eş zamanlı geçerlik için Venöz Yetmezlik Epidemiyolojik ve Ekonomik Çalışma (VEINES)-yaşam kalitesi ile ilişkisi değerlendirildi. Eş zamanlı geçerlik Spearman korelasyon katsayısı ile ölçüldü.

Bulgular: Anketin test-tekrar test güvenilirliğinin iyi - mükemmel arasında olduğu belirlendi (Kappa 0.447-1). Türkçe AVVA'nın geçerliği iyi olarak bulundu ($\rho = -0.678$, $p < 0.001$).

Sonuç: Çalışma sonuçlarımız AVVA anketinin Türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir olduğunu ve venöz hastalığı olanlarda sağlıkla ilgili yaşam kalitesi ölçümünde uygulanabileceğini desteklemektedir.

Anahtar sözcükler: Yaşam kalitesi; cerrahi; venöz yetmezlik.

ABSTRACT

Objectives: This study aims to evaluate the reliability and validity of the Aberdeen Varicose Vein Questionnaire (AVVQ) translated into Turkish to assess the quality of life in patients with venous disease in the lower extremity.

Patients and methods: The Turkish AVVQ consists of 13 questions about the varicose veins. The feasibility, reliability, and validity of the Turkish AVVQ in 50 patients (18 males, 32 females; mean age 31.2±7.8 years; range, 20 to 50 years) with leg venous disease were evaluated. Testing and re-testing of the Turkish AVVQ were performed at 5 to 7 day-intervals. The test-retest reliability of the questionnaire was determined using the Kappa statistic. Concurrent validity was evaluated for the Venous Insufficiency Epidemiological and Economic Study (VEINES)-quality of life. Simultaneous validity was measured using the Spearman correlation coefficient.

Results: The test-retest reliability was found to be between good and excellent (Kappa 0.447-1). The validity of the Turkish AVVQ was found to be good ($\rho = -0.678$, $p < 0.001$).

Conclusion: Our study results show that the Turkish version of the AVVQ questionnaire is valid and reliable and that patients with venous disease can be applied in the measurement of health-related quality of life.

Keywords: Quality of life; surgery; venous insufficiency.

Geliş tarihi: 16 Kasım 2017 **Kabul tarihi:** 18 Kasım 2017

Yazışma adresi: Dr. Birol Yamak, Medical Park Hastanesi Kalp ve Damar Cerrahisi Bölümü, 52063 Şehitkamil, Gaziantep, Türkiye.
e-posta: birolyamak@gmail.com

Atf:

Yamak B, Dökünlü E, Yamak D, Habibzadeh A, Yakut Y. Evaluation of the validity and reliability of the Turkish AVVQ (Aberdeen Varicose Vein Questionnaire) questionnaire for patients with Chronic Venous Insufficiency. Damar Cer Derg 2017;26(1):1-4

Variköz damarların medikal veya cerrahi tedavisi, sosyal güvenlik kurumlarına önemli oranda iş yükü ve maddi yük getirmektedir.^[1] Gözle görünür variköz damarlar erkeklerin %40'ında, kadınların %32'sinde şikayet konusudur ve hastaların çoğunda yaşam kalitesinin bozulmasına neden olur. Variköz venlere müdahale için hastalığa özgü ve hasta ile ilgili bilgiler ölçüm yöntemlerinden biri olan Türk Aberdeen Venöz Variköz Anketi (AVVA) (Aberdeen Varicose Vein Questionnaire; AVVQ) anket yöntemi ile değerlendirilmektedir ve bu yöntem batı ülkelerinde sıklıkla kullanılmaktadır.^[2] Veriler, variköz damarların tedavisi ile hastaların sağlık düzeyinin anlamlı bir şekilde arttığını ve AVVA skorunun ameliyat öncesi değerlere oranla neredeyse %50 oranında azaldığını ortaya koydu. Bu çalışmaların ışığında variköz venleri olan hastaların bilgilendirilmesi ve tedavi konusunda yönlendirilmesi için AVVA'nın kullanılması önerilmektedir. Aberdeen Venöz Variköz Anketi kullanımının yaygınlaşması birlikte, hasta faktörlerinden hangisinin skoru etkileyebileceğini ve hangi hastaya girişimsel tedavi önerilmesi gerektiğini belirlemek önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada yurt dışında yaygın olarak kullanılmakta olan AVVQ'nun Türkçeleştirilmiş formunun Türk hastalarda kullanılması ve sonuçlarının uygunluğunun kanıtlanması amaçlanmıştır.

HASTALAR VE YÖNTEMLER

Klinik şiddet, etyoloji, anatomi, patofizyoloji (CEAP) sınıflamasına göre 1. ve 2. gruptaki hastalar

Tablo 1. Türk Aberdeen variköz ven anketi soruları

Soru 1: Lütfen varisli damarlarınızın şeklini çiziniz.
Soru 2: Varisleriniz, son iki hafta içerisinde kaç gün ağrı veya sızıya neden oldu?
Soru 3: Son iki hafta içerisinde kaç gün varislerinizden dolayı ağrı kesici aldınız?
Soru 4: Son iki hafta içerisinde, ayak bileğinizde şişlik oldu mu?
Soru 5: Son iki hafta içerisinde, destekleyici çorap veya tayt giydiniz mi?
Soru 6: Son iki haftada, varislerinize bağlı olarak hiç kaşıntı hissettiniz mi?
Soru 7: Cildinizde, varislerinize bağlı olarak ince kan damarlarının neden olduğu mor renk değişiklikleri var mı?
Soru 8: Ayak bileğinizin civarında döküntü veya egzama var mı?
Soru 9: Varislerinize bağlı olarak cildinizde bir yara var mı?
Soru 10: Varislerinizin görünümü sizi endişelendiriyor mu?
Soru 11: Varislerinizin görüntüsü, giysi seçiminizi (tayt da dahil olmak üzere) etkiliyor mu?
Soru 12: Son iki hafta boyunca varisleriniz, işte/evde çalışmanızı veya diğer aktivitelerinizi engelledi mi?
Soru 13: Son iki hafta boyunca varisleriniz, boş vakitlerinizi değerlendirme aktivitelerinizi (spor, hobi ve sosyal yaşantı gibi) engelledi mi?

çalışmaya alındı. Türk AVVA variköz damarlarla ilgili 13 sorudan oluşmaktaydı (Tablo 1). Bu çalışmada bacak venöz hastalığı olan 50 hastadan (18 erkek, 32 kadın; ort. yaş 31.2±7.8 yıl; dağılım 20-50 yıl) oluşan bir örnekte Türk AVVA'nın fizibilite, güvenilirlik ve geçerliği değerlendirildi. Türkçeye çevrilmiş AVVA'nın testi ve tekrar testi 5-7 gün aralıklarla yapıldı. Sorular aynı hastalar tarafından 5-7 gün aralıklarla yanıtlandı. Anketin test, tekrar test güvenilirliği (test-retest reliability) Kappa istatistiği ile belirlendi. Kappa testinde %80 üzeri değerler mükemmel, %60 üzeri değerler iyi, %40-60 arası değerler orta dereceli ve %40 altı değerler zayıf güvenilirliği ifade etmektedir. Kullanılan Türkçe AVVA testinin eş zamanlı geçerliği (Concurrent Validity)'nin kontrolü için VEINES-QoL ile ilişkisine bakıldı. Eş zamanlı geçerlik Spearman korelasyon analizi ile değerlendirildi. Spearman korelasyon katsayısı testinde ise 0.25'ten küçük değerler zayıf, 0.25-0.49 arası değerler düşük, 0.50-0.69 arası orta dereceli, 0.70-0.90 arası iyi ve 0.90-1 arası değerler ise mükemmel geçerliğe sahip olduğuna işaret eder.

BULGULAR

Yapılan analiz sonucunda, anketin test-tekrar test güvenilirliği iyi - mükemmel arasında olduğu belirlendi

Tablo 2. Test - tekrar testte elde edilen veriler ile VEINES-QoL puanlama sonuçları

	Test		Tekrar test	
	Median	Min-Maks	Median	Min-Maks
A02R	2	0-3	1	0-3
A02L	2	0-3	1	0-3
A03	1	0-3	1	0-3
A04	1	0-3	1	0-3
A05R	0	0-3	0	0-3
A05L	0	0-3	0	0-3
A06R	2	0-3	2	0-3
A06L	2	0-3	2	0-3
A07R	1	0-2	1	0-2
A07L	1	0-2	1	0-2
A08R	0	0-2	0	0-2
A08L	0	0-2	0	0-2
A09R	0	0-1	0	0-1
A09L	0	0-1	0	0-1
A10	2	0-3	2	0-3
A11	1	0-3	1	0-3
A12	2	0-3	2	0-3
A13	1	0-3	1	0-3
	Ort.±SS	Min-Maks	Ort.±SS	Min-Maks
AVVA total	19.2±8.1	4-43	18.7±8.1	5-41
Veines-QoL total	61.6±10.7	39-82		

Ort±SD: Ortalama ± standart sapma; Min: Minimum; Maks: Maksimum; AVVA: Aberdeen Venöz Variköz Anketi.

(Kappa 0.447-1). Türk AVVA'nın geçerliği iyi olarak bulundu ($\rho=0.678$, $p<0.001$) (Tablo 2).

TARTIŞMA

Venöz sistem, kanın dokulardan kalbe dönmesini sağlayan venüller ve küçük ve büyük venöz damarlardan oluşur. Sistemik venöz kanalları yüzeysel damarlar, derin damarlar ve venöz sinüsler oluşturur. Deri yüzeyinin hemen altında yatan damarlar "yüzeysel damarlar" olarak adlandırılırken, kasların derinlerinde bulunan damarlar "derin damarlar" olarak adlandırılır. "Komünikan damarlar" olarak adlandırılan diğer damarlar, yüzeysel ve derin damarları birbirlerine bağlar ve aralarında yüzeysel damarlardan derin damarlara doğru kan akışını sağlarlar. Venöz damarlar, kanın kalbe doğru akımını sağlayan bir dizi tek yönlü kapaklara sahiptir. Variköz damarlar, çeşitli nedenlerden dolayı damarların içindeki kapakçıkların yetersiz hale gelmesi ve kanın geri akışına izin vermesi durumunda ortaya çıkar ve bacaklarda derinin hemen altında kolayca görülen kıvrımlı (tortuous) ve genişlemiş damarlardır.^[3] Variköz damarların medikal veya cerrahi tedavisi, sosyal güvenlik kurumlarına önemli miktarda iş yükü ve maddi yük getirmektedir. Gözle görünür variköz damarlar erkeklerin %40'ında, kadınların %32'sinde şikayet konusudur ve hastaların çoğunda yaşam kalitesinin bozulmasına neden olur

Son yıllarda uygulanan tedavilerin hastane ekonomisine ve hastaların yaşam kalitesi üzerine etkilerine odaklanan birçok modern puanlama aracı geliştirilmiştir. Bu araçlar tıbbi uygulamadaki başarıyı veya başarısızlığı değerlendirmek, derecelendirmek ve ölçmek için kullanılır. Günümüzde hastanelerin bütçeleri ve giderek artan sağlık harcamaları, tıbbi tedavi maliyetini ve başarısını daha güvenilir ve hassas bir şekilde ölçmeyi gerektirmektedir.

Venöz hastalığa özgü yaşam kalitesi ölçümleri, tedavinin yararlı etkilerine duyarlıdır. Hastalığa özgü, hastaya özel yaşam kalitesi araçları ve hasta tarafından bildirilen sonuçlar, venöz hastalık bildirimlerinde uygulanan tedavi yöntemlerinin değerlendirilmesi yönünden yararlı olmuştur.^[4,5] En sık kullanılan geçerliği onaylanmış venöz hastalığa özgü ölçüm araçları: Venöz Yetmezlik Epidemiyolojik ve Ekonomik Çalışma Yaşam Kalitesi Ölçeği (VEINES-QoL/Sym) anket ölçeği, Kronik Venöz Yetersizlik Anketi (CIVIQ), Aberdeen Variköz Ven Anketi (AVVA) ve Charing Cross Venöz Ülserasyon Anketi (CXVUQ)'dir.^[6-10]

Bir yaşam kalitesi ölçümü anketi olan VEINES-QoL, yaşam kalitesine hastalık etkisini ölçen 25 madde ve fiziksel semptomları ölçen 10 maddeden oluşan bir ankettir. Yanıtlar uygulanan tedavi ve testte sorulan soruları anlamayı değerlendirecek şekilde, her bir yanıtta 2-7 arasında değişen bir puan verilerek ölçüm yapılır. Yüksek puanlar, daha iyi yaşam kalitesi ile ilişkilendirilmiştir.

Kronik venöz hastalık ve tedavisi ile ilgili yaşam kalitesi sorunlarının incelendiği bir başka çalışmada, jenerik ve hastalığa özgü araçların bir kombinasyonunun kullanılması savunulmuştur. Yaygın olarak kullanılan ve yüksek derecede onaylanmış bir araç olan Kısa Form 36 (KF-36) yaşam kalitesi anketi zaman içinde fiziksel sağlığa ilişkin sorular (hastanın işlev düzeyi) ve zihinsel sağlık (refahın bir ölçüsü) ile ilgili olarak geliştirilmiştir. Kronik venöz hastalığı olan hastalarda KF-36'nın genel yaşam kalitesi değerlendirmesi için uygun olduğu kanıtlanmıştır.

Aberdeen Venöz Variköz Anketi, variköz ven hastalığının tüm unsurlarını ele alan 13 soruluk bir ankettir. Ağrı, ayak bileği ödemi, ülser, kompresyon terapisi kullanımı ve günlük aktiviteler üzerine etkileri de dahil olmak üzere fiziksel belirtiler ve sosyal konular, kozmetik sorunlar ile ilgili sorular hastaya yöneltilir. Anket, 0 (variköz venlerinden etkilenmemektedir) ile 100 (şiddetli etki) arasında skorlanmıştır. Daha şiddetli hastalığı olan bireylerde AVVA skorları daha yüksektir.

Bizim çalışmamızda variköz damarları olan 50 hastada 13 sorudan oluşan anket test, 5-7 gün sonra tekrar test uygulanarak Türk AVVA'nın güvenilirliği araştırıldı. Bu prospektif çalışmada çiftlenmiş diyagramlar arasında iyi düzeyde bir uyum gösterildi. Bizim çalışmamızda anketin test-tekrar test güvenilirliğinin iyi - mükemmel arasında olduğu belirlendi (Kappa 0.447-1). Türk AVVA'nın geçerliği iyi bulundu ($\rho=0.678$, $p<0.001$).

Elde ettiğimiz bu sonuçlara göre yurt dışında yaygın olarak kullanılmakta olan AVVA'nın Türkçeleştirilmiş formunun Türk hastalarda kullanılmasının ve varis şikayetleri olan hastalarda yaşam kalitesinin ölçümünde kullanabileceğinin uygun olduğunu düşünmekteyiz.

Çıkar çakışması beyanı

Yazarlar bu yazının hazırlanması ve yayınlanması aşamasında herhangi bir çıkar çakışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansman

Yazarlar bu yazının araştırma ve yazarlık sürecinde herhangi bir finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Callam MJ. Epidemiology of varicose veins. *Br J Surg* 1994;81:167-73.
2. Smith JJ, Garratt AM, Guest M, Greenhalgh RM, Davies AH. Evaluating and improving health-related quality of life in patients with varicose veins. *J Vasc Surg* 1999;30:710-9.
3. Campbell B. Varicose veins and their management. *BMJ* 2006;333:287-92.
4. Staniszewska A, Tambyraja A, Afolabi E, Bachoo P, Brittenden J. The Aberdeen varicose vein questionnaire, patient factors and referral for treatment. *Eur J Vasc Endovasc Surg* 2013;46:715-8.
5. Vasquez MA, Munschauer CE. Venous Clinical Severity Score and quality-of-life assessment tools: application to vein practice. *Phlebology* 2008;23:259-75.
6. Smith JJ, Guest MG, Greenhalgh RM, Davies AH. Measuring the quality of life in patients with venous ulcers. *J Vasc Surg* 2000;31:642-9.
7. Lamping DL, Schroter S, Kurz X, Kahn SR, Abenhaim L. Evaluation of outcomes in chronic venous disorders of the leg: development of a scientifically rigorous, patient-reported measure of symptoms and quality of life. *J Vasc Surg* 2003;37:410-9.
8. Franks PJ, Moffatt CJ. Health related quality of life in patients with venous ulceration: use of the Nottingham health profile. *Qual Life Res* 2001;10:693-700.
9. Wiebe S, Guyatt G, Weaver B, Matijevic S, Sidwell C. Comparative responsiveness of generic and specific quality-of-life instruments. *J Clin Epidemiol* 2003;56:52-60.
10. Launois R, Mansilha A, Jantet G. International psychometric validation of the Chronic Venous Disease quality of life Questionnaire (CIVIQ-20). *Eur J Vasc Endovasc Surg* 2010;40:783-9.